

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Кафедра державного управління
та місцевого самоврядування

СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

збірник наукових праць
Випуск 2, 2014 р.

Рівне – 2014

Зміст випуску

<i>ТЕОРЕТИКО-МЕТОДО-ЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ</i>	Драган І.О. Формування нових управлінських підходів до взаємодії суб'єктів природо-ресурсних відносин.....	7
	Кальниш Ю. Г. Тенденції сучасного конституційного процесу: виклики для України.....	13
	Коваленко М. М. Богословська спадщина та державне управління: закономірність синтезу	17
	Пархоменко-Куцевіл О. І. Сучасні кадрові технології в системі державної служби України: теоретико-методологічні засади	24
	Римар М. В., Ватаманюк-Зелінська У. З. Нова економічна модель розвитку України в аспекті формування інтеграційних об'єднань у машинобудівному комплексі	31
	Романенко Є. О. Шляхи вдосконалення державної інформаційної політики України та державної комунікативної політики: дихотомія проблеми	36
	Акімова Л. М. Теоретико-методологічне обґрунтування аспектів державного регулювання ринку фінансових послуг	44
	Антонова С. Є., Вострікова Н. В. Інформаційно-аналітична підтримка прийняття управлінських рішень при державному управлінні водогосподарським комплексом України.....	49
	Лещенко С. І., Зелений В. М. Удосконалення державного регулювання інноваційної діяльності в Україні.....	56
	Корбутяк В. І., Герасимчук І. В. Необхідність розробки та основні засади новітньої концепції реформи медицини в Україні	61
	Павлов В. І., Ляхович О. О. Державне регулювання проектами державно-приватного партнерства в науково-інноваційній сфері України	67
<i>ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ</i>	Акімов О. О. Психологічні складові процесу підготовки фахівців в галузі знань «державне управління» до міжкультурної комунікації	74
	Алейнікова О. В. Управлінський аспект стійкого розвитку самоорганізованої бізнес-системи	81
	Бондарчук Н. В. Соціальні пріоритети при формуванні державної політики розвитку інноваційного потенціалу України	86
	Шпак Ю. В. Формування системи продовольчої безпеки в Україні в умовах глобалізації ринків.....	91
	Сазонець І. Л., Маланчук Л. О. Економіко-екологічні механізми державного регулювання мінерально-сировинних ресурсів	98

Зміст випуску

	Федина К. М.	
	Пріоритетні напрямки реалізації енергозбереження в регіоні.....	103
	Цимбаюк В. І., Циганюк М. В.	
	Теоретико-правові аспекти організації судово-бухгалтерської експертизи.....	107
	Шанюк В. І.	
	Діаріуш і розвиток української журналістики	110
	Ярощук В. Г.	
	Принцип екологічної безпеки у водному праві України	116
	Галкін І. Г., Іщенко О. М.	
	Особливості кваліфікації злочинів при юридичній та фактичній помилці.....	122
	Вовк Ю. Є.	
	Місце та роль уряду в системі вищих органів державної влади і управління в період директорії української народної республіки.....	126
	Мельничук Ю. І.	
	Морально-етичні принципи медіації в Україні.....	131
	Водоп'ян Т. В.	
	Окремі проблеми вирішення справ про визнання недійсними правочинів, укладених адієздатною особою	135
	Сидорук В. Й.	
	Слово, що кликало до бою	139
	Луцюк П. О., Самороков В. О.	
	Розвиток адвокатури як один зі шляхів демократизації суспільства	144
<i>ЗАРУБІЖ- НИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВ- НОГО УПРАВЛІННЯ</i>	Tomasz Wołowiec, Sylwia Ćmiel	
	Konsekwencje prawne norm zadłużenia jednostek amozządu terytorialnego według przepisów ustawy o finansach publicznych.....	149
	Іванюта П. В.	
	Роль держави в регулюванні ринкових відносин з врахуванням зарубіжного досвіду	159
	Малиновська О. А.	
	Європейський досвід інтеграції іммігрантів і уроки для України	164
	Петроє О. М.	
	Євро-інтеграційні пріоритети розвитку системи соціального діалогу в Україні	174
	Вимоги до оформлення статей.....	181

Contents of the issue

Contents of this issue

<i>THE THEORETICAL AND METHO- DOLOGICAL ASPECTS OF PUBLIC ADMINISTRATION</i>	<p>Dragan I. Formation of new administrative approaches to interaction subjects of natural resource relations 7</p> <p>Kal'nysh Y. Trends in modern constitutional process: challenges for Ukraine 13</p> <p>Kovalenko M. Theological heritage and governance: synthesis pattern 17</p> <p>Parhomenko-Kutsevil O. The modern technology personnel in the civil service of Ukraine: theoretical and methodological aspects 24</p> <p>Rymar M., Vatamanyuk-Zielinska U. New economic model of Ukraine concerning the establishment of integration associations in mechanical engineering 31</p> <p>Romanenko E. Ways to improve public policy information and Ukraine state communications policy: the dichotomy problems 36</p> <p>Akimova L. Theoretical and practical bases of the state regulation of financial services 44</p> <p>Antonov S., Vostrikova N. Information and analytical support of managerial decision making at the public administration of Ukrainian water complex 49</p> <p>Leshchenko S., Zelenuy V. Improving the regulation of innovation in Ukraine 56</p> <p>Korbutyak V., Gerasymchuk T. The need for development and the basic principles of the new concept of reform of medicine in Ukraine 61</p> <p>Pavlov V., Liakhovich O. State regulation of public-private partnerships in research and innovation field of Ukraine 67</p>
<i>THE PRACTICAL ASPECTS OF PUBLIC ADMINISTRATION</i>	<p>Akimov O. Psychological components of training in knowledge "governance" to intercultural communication 74</p> <p>Aleynikova O. Management aspects sustainable development of self-organizing business 81</p> <p>Bondarchuk N. V. Social priorities in the formation of public policy innovative potential Ukraine 86</p> <p>Shpak Yu. Formation of food security in Ukraine in globalizing markets 91</p> <p>Sazonets I., Malanchuk L. Economic and environmental state regulation of mineral resources 98</p>

	Fedina K.		
	Priority directions in realization of regional energy saving	103	
	Tsybaliuk V., Tsyhanyuk M.		
	Theoretical and legal aspects of forensic accounting.....	107	
	Shanyuk V.		
	Diariush and development of Ukrainian journalism.....	110	
	Yaroshchuk V.		
	Principle of ecological security of water law in Ukraine.....	116	
	Galkin I., Ischenko A.		
	Features of qualification of crimes attached to legal and actual errors....	122	
	Vovk Yu.,		
	Place and role of government in the higher of government and administration during the Ukrainian people's republic directory.....	126	
	Melnychuk Y.		
	Moral and ethical principles of mediation in Ukraine.....	131	
	Vodop'yan T.,		
	Some problems for handling a case for annulment transactions entered concluded incapacitated person.....	135	
	Sidoruk W.		
	A word calling in fight.....	139	
	Lutsyuk P., Samorokov V.,		
	Development of the employment as one of the ways of the democratization of society.....	144	
<i>THE FOREIGN GOVERNMENT EXPERIENCE OF PUBLIC ADMINISTRATION</i>	Thomas Wołowiec, Sylwia Ćmiel		
	Legal consequences of the standards of local government debt in a case of the act on public finance	149	
	Ivaniuta P.		
	The state's role in the regulation of the market and with regard to foreign experience	159	
	Malynovska O.		
	European experience of integration of immigrants and lessons for Ukraine	164	
	Petroye A. M.,		
	Euro-integration priorities of development system the social dialogue in Ukraine	174	
	Requirements for Authors.....	181	

6. Волкова. І. А. Судово-бухгалтерська експертиза: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / І. А. Волкова. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 84с.

References:

1. The official web portal of Verkhovna Rada Of Ukraine (1994), "On forensic examination", available at <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (Accesses 19 November 2012).
2. Muminova-Savina, H. H. (2004), *Sudovo-bukhhalters'ka ekspertyza: Navch.-metod. posib. dlya samost. vyvch. dystsypliny*, KNEU, Kyiv, Ukraine.
3. Perevozova, I. and Repela, N., (2010), "Forensic accounting expertise as a way to prove the circumstances in

dealing with cases of economic disputes", *Pravo Ukrayiny*, vol. 2, pp. 37 – 45.

4. Mykhal'chyshyna, L. H., (2006), "Forensic accounting expertise in criminal and economic processes", *Ekonomika i rehion*, vol. 5, pp. 267-271
5. Boldova, N. and Holubyeva O. (2004), *Sudovo-bukhhalters'ka ekspertyza [Accounting Forensic examination]* – Ekonomika, Moskva.
6. Volkova, I. A. (2009), *Sudovo-bukhhalters'ka ekspertyza: navch. posib. [Accounting Forensic examination]*, Tsentri uchbovoyi literatury, Kyiv, Ukraine.

УДК 070 (091)

Шанюк В. І.

к. філол.н., доцент кафедри міжнародного права та юридичної журналістики
Національний університету водного господарства та природокористування, м.Рівне

ДІАРИУШ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

Shanyuk V.

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of International Law and Legal Journalism Department
National University of Water Management and Nature Resources Use, Rivne

DIARIUSH AND DEVELOPMENT OF UKRAINIAN JOURNALISM

На матеріалі творів Володимира Мономаха, ігумена Данила, Федора Євлашовського та інших розглядається еволюція мемуарних жанрів - літературного щоденника, записок, автобіографії.

На материале произведений Владимира Мономаха, игумена Данилы, Федора Евлашовского и других рассматривается эволюция мемуарных жанров - литературного дневника, записок, автобиографии.

Genre nature of old Ukrainian memoirs in the article on the materials of works by Volodymyr Monomakh, St. Danylo, Fedir Yevlashovsky and others the evolution of memoir genre - literary diary, notes, autobiography - is considered.

Ключові слова: жанри, журналістика, діаріуш, автобіографія, записки, мемуари, документ.

Ключевые слова: жанры, журналистика, диариуш, автобиография, записки, мемуары, документ

Keywords: genres, journalism, diariush, autobiography, messages, memoirs, document.

Постановка проблеми

Для витлумачення перспектив сучасної журналістикознавчої науки як важливої складової соціальної комунікації варто повернутися до періоду становлення національних джерел зародження і розвитку документальних жанрів, які сприяли секуляризації освітнього, культурного та

літературного процесів, виступаючи предтечею документалістики й публіцистики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Традиційно в журналістикознавчій науці початки української преси пов'язують із відкриттям Харківського університету (1805) та виникненням навколо нього першого осередку національно налаштованих професорів і студентів, для яких

українство стає справою усього життя. Такої думки дотримувалися М.Бернштейн [1, с.52–81], Д.Чалий [2, с. 146-161], А.Животко [3, с. 37-42].

Значно далі від своїх попередників пішов І. Михайлин [4, с. 9-13], який пропонує шукати передумови виникнення та національні джерела української журналістики в “Літописі Руському”, публіцистиці Київської Русі, кобзарстві та історичних творах усної народної творчості, полемічній літературі, козацьких літописах, творчості мандрованих дяків тощо.

Звичайно, погоджуючись із знаним дослідником, не зайвим видається розширити даний контекст документальними жанрами, які власне й виконували першорядне значення для інформування, навчання, розширення горизонтів інформативних запитів читачів. Мемуарні твори склали основу документалістики, бо зафіксували не лише калейдоскоп історичних імен і подій, але й думки, почуття звичайних пересічних громадян Литовсько-Польського князівства, оперативно відгукуючись на злободенні події доби.

Постановка завдання

Проповідь, літописне оповідання, житіє, заповіт, повчання, ходіння, діаріуш, записна книжка, грамота, лист, епітафія, біографічний нарис вважаються найдавнішими утвореннями оригінального жанру. При всьому скептицизмі вітчизняних дослідників, які донедавна намагалися применшити, а то і перекреслити значимість повчальної та документальної літератури, варто наголосити, що саме ці якісно розширені світськими проблемами церковні жанри поступово розвивалися і набували універсального змісту, на основі якого й відбувалося формування суспільної, а згодом національної свідомості.

Виклад основного матеріалу

З бурхливим розвитком документалістики на рист особистісного начала у мистецтві дедалі помітніше впливають автобіографічні епізоди. Вони стають сюжетотворчими елементами художньої розповіді, визначаючи жанрову форму та стильову манеру письма митців українського Ренесансу і Бароко.

Чимало творів художньої літератури мають автобіографічну основу. Але серед них виділяється документально-мемуарна література, яка розвивалась за своїми законами і становила особ-

ливий вид історичної пам'яті - пам'яті свідка, активного учасника або вдумливого спостерігача суспільно-історичних подій. Таким чином, жанрова природа документалістики допомагає глибше з'ясувати закономірності художньої свідомості у певні періоди історичного розпитку, оскільки історія літератури значною мірою проявляється на рівні внутрішньої диференціації та зовнішньої видозміни жанрів. Еволюція жанрової системи завжди пов'язана із “розмиванням” і видозміною старої жанрової ієрархії, внаслідок чого з'являються якісно нові твори. У даному випадку мають на увазі такі жанрові різновиди художньої документалістики, як літературний щоденник, автобіографія, мемуарні записи, хроніки, некрологи, листи, памфлети, публіцистична проза, гумор тощо, які згодом викристалізувалися в інформаційних, аналітичних та художньо-публіцистичних жанрах журналістики.

У сучасній науці утвердилася думка, що документалістика наближається до історичної прози, наукових біографій, документально-історичних нарисів, а, щоденники та автобіографії, наприклад, є позалітературними жанрами, документальним родом літератури [5, с.10] і т.д. Д. Затонський не вважав щоденник жанром літератури, навіть коли й належав перу видатного письменника, вирізнявся добрим літературним смаком. Недооцінку мемуарного жанру вчений пояснює відсутністю критеріїв для поділу літератури на художню і нехудожню - релігійну, наукову, публіцистичну, ділову [6, с. 37-38]. Питання сучасної української мемуаристики частково розглядалися у праці В. Здорогеги “Збагнути день суцїй” [7] та у монографії О. Галича “Українська письменницька мемуаристика” [8]. Однак у цих дослідженнях зовсім обійдена проблема жанрової природи давньої української документалістики, яка проте становить значний інтерес.

До найстаріших мемуарних творів, що дійшли до нас, можна віднести автобіографію з “Повчання” Володимира Мономаха та “Житіє і ходіння Данила” (початок XII ст.). Витоки жанру пов'язані з літературною школою Князівської доби та синкретизмом початків оригінальної писемності.

Композиція “Повчання” настільки несподіване й загадкове явище, що довкола цієї пам'ятки ще досі точаться суперечки. Так, М. Грушевський,

відзначаючи достоїнства твору з історично-побутового і культурного боку, вбачав слабкість пам'ятки у недосконалої форми та порушенні логічних зв'язків [9, с. 78]. М. Возняк же переконує, що "Повчання" писалось за планом, складається зі вступу, двох частин (дихотомія), патетичного підсумку і висновків. Стильові відмінності між власне повчанням і автобіографією дослідник пояснює книжним впливом на ("стан грішника") і послідовним викладом життєвих фактів ("стан праведника") [10, с. 160].

Нагадаємо, Володимир Мономах творить "Повчання" після зустрічі з братами-князями, які пропонують йому вигнати найслабшого - Ростиславовича і захопити його землі. Щоб не порушити клятви, даної при цілуванні хреста, князь категорично відмовляється від походу і, засмучений, шукає поради у Псалтирі. Він молиться, болісно дошукуються істини, кається, однак це каяття не схоже на покаяння великого грішника, образ якого культивувався церковними інституціями і набув широкого розповсюдження у агіографічній літературі. "А се повідаю, діти моя, трудь свой, оже есмь тружаль..." [11, с. 402], - розкриває творчий задум автобіографії Володимир Мономах. Саме цими словами починається народження нової форми викладу, коли автор від каяття у душі церковної проповіді переходить до напучування своїх дітей і сучасників на прикладі власних походів проти половців, поляків, князів-заколотників. З лаконічних фраз вибудовується оригінальний, ущільнений літописною манерою, художній стиль. Сумніви і каяття позаду, попереду - сповідь обтяженої роками і мудрістю людини, сильної і яскравої особистості.

Жанр автобіографії дає можливість Володимирі Мономаху створити широкомасштабну панораму подій. Розгорнутий у часових (від 13-річного віку) і просторових (територія всієї Київської Русі, Польща, Чехія) вимірах документ є свідченням пережитого автором, захоплююча історія як жорстокого насильства, що вважається для сучасника буденним явищем, так і виконання обов'язку перед державою, власною совістю.

Завдяки автобіографії Володимир Мономах залишив нащадкам свій духовний портрет. Уперше державне і приватне життя виноситься на суд читача, він не приховує ні негативних, ні добрих вчинків: він підзвітний тільки Богові, який оберігає

його життя. До слова, українська література Княжої доби майже не знала форми розповіді від першої особи. Документальна природа автобіографії відкривала перед нею небачені перспективи об'єктивізації авторської мови, сприяла самовиявленню автора. Своєю сповіддю Володимир Мономах закладає й норми українського лицарства.

"Хождение" ігумена Данила - провісник літературного щоденника: "И благодатию божиею дохождихъ святаго града Иерусалима и видихъ святаа міста, обиходихъ всю землю Галилійскую..., куда же Христос богъ наш походи своима ногама и велика чудеса показа по містомъ тїмъ сватымъ. И то все видихъ очима своима грїшныма..." [12, с.24], - так пояснює автор свій творчий задум. Виходячи з уявлень християнської етики та естетики, ігумен Данило будує розповідь у формі, наближеній до подорожнього щоденника, пояснюючи намір тим, що хоче особисто побачити святі місця, пройти до них своїми ногами, щоб розповісти іншим. Ігумен Данило морем потрапляє до палестинського порту Яффа, звідки суходолом у супроводі чисельної дружини вирушає до Іерусалима. У формі подорожніх записів перераховуються назви островів, приморських міст, у яких довелося побувати, доскіпливо фіксується відстань між ними, акцентується увага на християнських святинях як реальних аргументах історичної дійсності.

Кульмінація "Хождения" - урочиста відправа у церкві святого Воскресіння. Данило не лише відвідав "Гробъ Господень", а й поставив свою лампаду в ногах Ісуса Христа "на гробі святїмъ от всея Русьскыа земля" [12, с. 106], записав для поминання у лаврі святого Сави імена руських князів з родинами. Від усвідомлення ігуменом всієї урочистості подій, які відбуваються навколо, кардинально міняється стиль твору. Досягаючи естетичного ефекту через зорові картини, автор апелює до душі читачів. Особиста причетність до незвичайної події, коли чудодійним світлом спалахує лампада, викликає у присутніх апофеоз одухотворення. На велелюдному святі відбувається осягнення людиною реального дива: на землю сходять небесне світло і запалює лампади. Ця вічна і невичерпна потреба людини в диві, підкріплена документально очевидцем, створювала у читачів особливий настрій, у якому й закладено художній феномен середньовічної літератури. Тим-то й

зумовлювалась особлива популярність “Хождения”, відомого у кількох редакціях і більше яку 150 списках.

Хоч документалістика не відіграла помітної ролі у літературі Княжої доби, але вона сприяла внутрішній диференціації жанрової системи, зумовлюючи перехід від статичного споглядання до творення ідеї-характера.

Кінець XVI – поч.XVII ст. знаменується періодом розвитку націй та національних мов. З’являється нова філософія, що ґрунтується на раціоналізмі, наукових відкриттях, небувалих наукових досягненнях, пов’язаних із розширенням уявлень про навколишній світ, можливості людського розуму. Розбудова державницьких структур потребувала великої кількості освічених людей, сприяла розвитку писемності, книжної освіти [13, с. 4-5], волинське, брацлавське, київське дворянство домагається прав і привілеїв, серед яких – мова. В основу литовського діловодства, як відомо, була покладена давня українська мова: “А писар земский масть по руску, литерами и словы рускими вси листы и позовы писати, а не иным языком и словы”, - законодавчо закріплювалась у Статуті 1566 р. у першому артикулі четвертого розділу; на українській і польській мовах поширювався також Статут 1588 р. [14,с.140].

Розвинуте судочинство і діловодство, обмежуючи королівську владу, не могли припинити розгул і самочинство можновладних магнатів та утиски отців-єзуїтів. До суду, короля та його сановників, міських актових книг потекли численні скарги, прохання, протести, іноді не позбавлені літературної вартості і становлячи певний інтерес як ті пам’ятки, в яких досить виразно простежуються риси мемуарної літератури періоду переходу до українського національно-культурного Відродження, одним з провісників якого вважаються спогади Федора Михайловича Євлашовського (1546-1617), цікаве й самобутнє явище полілінгвізму давньої української культури, яка творилася на українському, білоруському, польському й литовському ґрунті в умовах недостатньої національної диференціації. Дослідниця Т. Нетбаева називає такі хроніки явищем регіональної міжнаціональної культури, до вивчення якої необхідно перехолити сьогодні [15, с.5].

Ф. Євлашовського можна назвати першим українським мемуаристом, білорусом за національністю, котрий добре усвідомлював свою місію й закладав основи мемуарного жанру на Україні й Білорусії. Поліморфність ускладнила жанрову класифікацію твору. Форма послідовного хронологічного літописного повіствування дає всі підстави вважати пам’ятку щоденником, хоча білоруський дослідник А. Коршунов відносить твір до спогадів, «які охоплюють собою період з 1566 до 1604 рр. і які він (Євлашовський,- В.Ш.) почав писати у 1603 р.» [16,с.14]. Очевидно, раціональніша друга думка. Бо, розриваючи опис подій 1572 р., мемуарист занотовує: “В року панском 603, пишу и дятком свым раду мою зоставую, абы се при мне и по мне его княжеской милости (Миколаю Криштофу Радзивілу,- В.Ш.), и дятком и домови его княжеской милости прикладам моим служить не вымовили и приняли.” [16,с. 37]. Автор спогадів не мав попередників і вкладав свої думки у звичну для тих часів форму порічного літописного викладу і з частковим поділом окремих років на нерегулярні щоденні записи, що надавало його твору виразних ознак щоденника, засвідчуючи поступову трансформацію і видозміну жанрових норм. З автобіографічного вступу довідуємося, що Ф. Євлашовський народився 7 лютого 1546 р. в білоруському містечку Ляховичі у православній родині. Сформований на засадах українського шкільництва, з п’яти років “почато ме бавить наукою рускою, кгда ж в тых часех в тэй нашей стране не было еще иных наук” [16, с. 32], обдарований юнак розпочинає самостійне життя на службі у дрібних панів: збирає податки, виконує нескладні сільськогосподарські підрахунки. Був свідком і учасником переможної військової кампанії 1564 р., коли армія Сигізмунда II Августа розгромила з’єднання Івана Грозного, потім неодноразово відвідував театр воєнних дій, поки не зрозумів, що затяжна Лівонська війна не приносить ніякої користі Великому князівству Литовському. Досвід, здобутий на війні, навчив мемуариста переборювати труднощі, виходити переможцем у небезпечних пригодах.

Божим провидінням пояснює автор зустріч у Вільно в 1566 р. з князем Яном Маковецьким, архиєпископом варшавським, кустошем і каноніком віленським, писарем у скарбі короля, який навчив

його діловодству й юриспруденції, ввів у коло людей, близьких до королівського оточення. З легкої руки впливового магната починається успішна придворна служба

Ф. Євлашовського у князя Яна Ераніма Ходкевича. До послуг Ф.Євлашовського часто звертаються воєвода троцький Микола Криштоф Радзивіл, воєвода київський Василь - Костянтин Острозький та інші шляхтичі. Виконуючи доручення магнатів, мемуарист часто бував на сеймах, при королівських дворах Сигізмунда II Августа, Стефана Баторія, Сигізмунда III Вази. І хай далеко не всі судові та делікатні справи, за які доводилося братися мемуаристу, припадали йому до вподоби, часом доводилося займатися таким, які викликали у душі неприємний осад і каяття. "...С початку есени ехалэм до Варшовы и мешкалэм там през вшитке есень, гдем спыскавалэм в потребах короля его милости, хоть ми та послукга мерзила" [16, с. 36], - з гіркотою констатує автор. Заслуги Ф.Євлашовського перед магнатами та шляхтою, королівським двором помітили й оцінили. У 1577 р. він отримує посаду пінського і сервечського мостовничого, а у 1592 р. королівським привілеєм призначається новогрудським підсудком.

Упорядковувати і доопрацьовувати щоденник, який поступово переріс у спогади, автор починає після трагічної смерті сина Яна, підступно вбитого 16 лютого 1602 р. Розчарований дволикістю найближчих сусідів, колишніх давніх друзів та новогрудського судді, який зробив усе, аби вигородити вбивць (серед нападників виявився племінник судді), Ф.Євлашовський тяжко захворів. Одужавши, сідає за мемуари, щоб на прикладі власного життя пояснити дітям, як шукати високих покровителів і вірно їм служити, забезпечуючи таким чином власне благополуччя та високе становище.

Спогади Ф.Євлашовського - самотутня й цікава історично-мемуарна побутова хроніка з елементами громадсько-політичної проповіді та глибоко інтимної сповіді. Вони охоплюють 40 років багатого на політичні події життя Великого князівства Литовського та Речі Посполитої: 25-тирічна Лівонська війна, Люблінська та Берестейська унії, затвердження другої та третьої редакції Статуту Великого князівства Литовського, Трибуналу Великого князівства Литовського, зміна

трьох королів і тривале безвладдя, наростання хвилі народного обурення, яке виливалося у масових козацько-селянських рухах - ось далеко не весь перелік подій, свідком і учасником яких був автор. Проте майже всі ці події пройшли повз увагу мемуариста. Пояснюючи свій творчий задум, він писав: "Опускам тоя, ведаючи достаточне то от інших выписано" [16, с. 38]. Саме цим зумовлена його теплота й ліричність.

Ф.Євлашовський не літописець, а побутописець, і пише про те, що добре знає: про свою сім'ю, батьків, сусідів, друзів, випадкових знайомих. Чи не вперше його увагу полонив світ людини середнього стану, її почування й буденні земні прагнення. Твір складається з цілої низки оповідань, мікропортретів містечкової шляхти, наділених конкретними живими реаліями. Зауважимо, від літописного жанру спогади відрізняються тим, що в них якнайповніше виражається творча індивідуальність автора як активного учасника містечкового громадсько-політичного життя, що надає розповіді автора особливої інтимності в оцінці явищ і подій.

Зухвальство і сваволя шляхти, повна беззахисність перед законами примушують мемуариста замислитися над співвідношеннями віри й розуму, важливої світоглядної проблеми. Він послідовно відстоює право людини на вільне віросповідання: сам "євангелік", ще в 1566 р. у Вільні мав велику втіху від виступів проповідників кальвінізму і згадує колишні часи, вільні від засилля войовничих єзуїтів, як золотий вік: "...Бовем на он час розность вярэ не чинила намнейшей розности в милости приятелскей, для чого самого тамтот век злотым ми се види от нынейшого веку, кгде юж и межи еднэй вярэ людзьми облуда все заступила..." [16, с.33].

І.Франко у праці "Іван Вишенський і його твори", характеризуючи релігійну толерантність, що побутувала у Польщі між представниками різних конфесій у другій половині XVI ст., наводить цікавий епізод з часів короля Баторія, посилаючись на спогади Федора Євлашовського: "Кгды дисейший папеж Клименс еше кардиналам был у кроля его милости Стефана в Вильни, седялэм у столу князя Балтроеа Недвицкого, каноника Виленского, з преднейшими слуками влохами его. Тые же се, кгде довели, жем евангелик, диво - палисе барзо, яко ме смял князь каноник на обяд

свой взывать. А кеды им он преложил, жем в нас з того жадна ненависть не быва и милуемyse jako з добрыми приятелы, хвалили то vloши, мовечи, же ту бог живе, а кганили свое домове права, а радней неснаски” [17, с.27].

Цей документальний факт промовисто засвідчує, що свобода віровизнання - один із найважливіших принципів раціоналізму західноєвропейської Реформації, на жаль, не могла надто довго прижитися на ґрунті різнонаціонального і на кінець XVI ст. такого штучного утворення, як Річ Посполита.

Все життя автора відбувається у мікрокосмосі духовної субстанції, дещо відмінної від законів формальної логіки, його художнє мислення підпорядковане вірі у диво провидіння. На думку І.Франка, Ф.Євлашовський своїми спогадами започатковує новий напрям, "котрий починає проявлятися в нашій літературі з кінця XVI в., а в XVII в. доходить до вершини свого розвитку. Маю тут на думці епідемічний нахил до чудесного, котрий бачимо у нас в XVII в. у всіх нерствах людності, у духовних зарівно, як і у світських, у простих, як і по-тодішньому високо освічених (Євлашевський, Петро Могила, Галатовський, Баранович і др.)” [17, с.100].

Література:

1. Бернштейн М. Д. Журналістика / М. Д. Бернштейн // Історія української літератури: У 8 т. – К. : Наук. думка, 1968. – Т. 3. – С. 52 – 81.
2. Чалий Д. В. Журналістика / Д. В. Чалий // Історія української літератури: У 8 т. – К. : Наук. думка, 1967. – Т. 2. – С. 146-161.
3. Животко А. П. Історія української преси / А. П. Животко. – К. : Наша культура і наука, 1999. – 368 с.
4. Михайлин І. Л. Історія української журналістики XIX століття: Підручник / І. Л. Михайлин. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 720 с.
5. Гинзбург Л. О. О литературном герое / Л. О. Гинзбург. – Л. : Советский писатель, 1979. – 224 с.
6. Затонский Д. В. Сцепление жанров (место автобиографии, мемуаров, дневника в становлении и жизни современного романа) / Д. В. Затонский // Жанровое разнообразие современной прозы Запада. – К. : Наук. думка, 1989. – 306 с.
7. Здоровега В. Й. Збагнути день сущий / В. Й. Здоровега. – К. : Дніпро, 1988. – 263 с.
8. Галич О. А. Українська письменницька мемуаристика: Природа, еволюція, поетика / О. А. Галич. – К. : КДПІ ім. О. М. Горького, 1991. – 217 с.
9. Грушевський М. С. Історія української літератури / М. С. Грушевський: У 6-и т. – К. : Либідь, 1993. – Т. 2. – 264 с.

Нетерпимість до вільнодумства у лоні католицької церкви, переслідування “євангеліків”, лютеран, кальвіністів, негативне і презирливе ставлення до православного населення з боку офіційної влади, численні війни Литовсько-Польської держави з сусідами, внутрішні суперечності, пов’язані з наростанням народних виступів під проводом С. Наливайка та природні катаклізми - люті зими, часті неврожаї, масові епідемії на фоні сваволі родовитої шляхти - все примушувало мемуариста шукати істину в моральному самовдосконаленні, до чого він спонукає своїх читачів.

Висновки

Отже, можна вважати, що витoki української документалістики сягають ще часів Княжої доби. Перші паростки мемуарної прози проглядаються в автобіографії з “Повчання” Володимира Мономаха та «Хождение» ігумена Данила. Ближче до кінця XVI століття, з поживленням державного життя до і після Люблінської унії, активізуються державні інституції, судочинство, діловодство, яке разом із відродженням культурного життя та історичної пам’яті стає добрим ґрунтом для виникнення біографічного нарису, зачинателем якого на терені України й Білорусії став Федір Євлашовський.

10. Возняк М. С. Історія української літератури / М. С. Возняк: У 2-х кн. – Львів, 1992. – Кн. 1. – 696 с.
11. Памятники литературы Древней Руси. XI - начало XII века. – М. : Художественная литература, 1978. – 762 с.
12. Памятники литературы Древней Руси: XII век. – М. : Художественная литература, 1980. – 704 с.
13. Человек XVII столетия. Часть 1. – М. : ИВИ РАН, 2005. – 202 с.
14. Статут Вялікаго княства Літоўскага 1588. – Мінск : Беларуская Савецкая Энцыклапедыя, 1989. – 573 с.
15. Нетбаева Т. Человек і гісторыя у беларускіх мясцовых хроніках XVII – XVIII ст. / Таццяна Нетбаева. – Мінск : Кнігазбор, 2012. – 280 с.
16. Коршунов А. Ф. Лепшыя здабыткі старажытнай беларускай мемуарыстыкі / А. Ф. Коршунов // Помнікі мемуарнай літаратуры Беларусі XVII ст. – Мінск : Наука і техника, 1983. – 175 с.
17. Франко І. Іван Вишенський і його твори / І. Я. Франко // Збір. тв.: У 50-и т. – К. : Наук. думка, 1981. – Т. 30. – 365 с.

References:

1. Bernshteyn, M. D. (1968), “Journalism”, Istoriya ukrayins'koyi literatury, tom 3, pp. 52 – 81.
2. Chalyy, D. V. (1967), “Journalism”, Istoriya ukrayins'koyi literatury, tom 2, pp. 146-161.

3. Zhyvotko, A. P. (1999), *Istoriya ukrayins'koyi presy* [History of Ukrainian Press], Nasha kul'tura i nauka, Kyiv, Ukraine.
4. Mykhaylyn, I. L. (2003), *Istoriya ukrayins'koyi zhurnalistyky KhKh stolittya* [History of Ukrainian journalism nineteenth century] Tsentr navchal'noyi literatury, Kyiv, Ukraine.
5. Hynzburh, L. O. (1979), *O lyteraturnom heroe*, [On the literary hero], Sovet-skyy pysatel, L.
6. Zatskyj, D. V. (1989), *Sceplenyje žanrov (mesto avtobyohrafyy, memuarov, dnevyka v stanovlenyy y žyzny sovremennoho romana)*, [Clutch genres (place autobiography, memoirs, diaries, and life in the formation of the modern novel)], *Žanrovoe raznoobrazye sovremennoj prozy Zapada*, Nauk. dumka, Kyiv, Ukraine.
7. Zdoroveha, V. Y. (1988), *Zbahuny den sushchy*, [Capturing the mere time], Dnipro, Kyiv, Ukraine.
8. Halych, O. A. (1991), *Ukrainska pysmennytska memuarystyka: pryroda, evoliutsiia, poetyka*, [Ukrainian writers' memoirs: Nature, evolution, poetics], KDPI im. O. M. Horkoho, Kyiv, Ukraine.
9. Hrushevskiy, M. (1993), *Istoriia ukrainskoi literatury*, [History of Ukrainian Literature], Lybid, Kyiv, Ukraine.
10. Vozniak, M.S. (1992), *Istoriia ukrainskoi literatury / [History of Ukrainian Literature]*, Lviv, Kyiv, Ukraine.
11. Pamjatniki literatury Drevnej Rusi. XI - nachalo XII veka, (1978), [Literary monuments of ancient Russia. XI - the beginning of the XII century], Hudozhestvennaja literatura, Moskva.
12. Pamiatnyky lyteratury Drevnei Rusy: XII vek, (1980), [Literary monuments of ancient Russia: XII century], Hudozhestvennaja literatura, Moskva.
13. Chelovek HVII stoletija. Chast 1, (2005), [Man of the seventeenth century. Part 1], IVI RAN, Moskva.
14. Statut Vjalikago knjastva Litouskaga 1588, (1989), [Statute Vyalikago Duchy Litouskaga 1588], Belaruskaja Saveckaja Jenciklapedija, Minsk.
15. Netbaeva, T. (2012), *Chelovek i gistoryja u belaruskich mjascovykh hronikah HVII – XVIII st.*, [People and history in the Belarusian local Chronicle XVII - XVIII century], Knigazbor, Minsk.
16. Korshunov, A. F. (1983), *Lepshyja zdabytki starazhytnaj belaruskaj memuarystyki* [Best achievements Old Belarus memoirs], Nauka i tehnika, Minsk.
17. Franko, I. (1981), *Ivan Vyshenskyi i yoho tvory*, [Ivan Vishensky and his works] Nauk. Dumka, Kyiv, Ukraine.

УДК 349.6

Ярошук В.Г.,

к.ю.н., доцент кафедри спеціальних юридичних дисциплін

Національний університету водного господарства та природокористування, м.Рівне

ПРИНЦИП ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У ВОДНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Yaroshchuk V.

Candidate of Law, Associate Professor of Specialist Legal Disciplines Department

National University of Water Management and Nature Resources Use, Rivne

PRINCIPLE OF ECOLOGICAL SECURITY OF WATER LAW IN UKRAINE

Стаття присвячена дослідженню принципу екологічної безпеки у водному праві України. Проаналізовано особливості його відображення у водному законодавстві.

Статья посвящена исследованию принципа экологической безопасности в водном праве Украины. Проанализированы особенности его отражения в водном законодательстве.

The article dedicates to the principle of environmental safety in the water law of Ukraine. Peculiarities of the author's